

explicacions separades per als dos noms, que siguin més versemblants.

Beniprí, potser PINNA APRINA 'penya dels senglars' (*aprinus* adjectiu clàssic). Poc objectable pel sentit i el lèxic, i no gaire més per la forma: si admetem *-apri-* ⁵ *ne* per aquella pronunciació morisca, que fos cataanitxada en *-in* i després *í*. Convindria trobar proves més clares en suport d'aquesta *-n*, car només seria suposant que la forma *Beniprim* de SSiv. fos mal llegida per *-in*. Deixo córrer P. PETRINA, no per tautològic, sinó ¹⁰ perquè el mossàrab conserva la *-t-* com a sorda (i així és impossible que passés a *-perina* etc.).

Com que tanmateix reca renunciar al lligam amb *Beniproia*, només veig una via de salvar-lo una mica, si hi hagués sengles NPP com a segon component. ¹⁵ Llavors, si ens podem fer forts en la variant *Beniprim* admetent que la pronúncia vulgar àr. *-m > -n* (*Entre DL* III, 10) donés lloc a un duplicat *Beniprin/Beniprim*, i catalanització d'aquell en *prí*, podríem partir del NP llatí i cat. PRIMUS. És sabut que *Primus* fou ²⁰ un magnat de l'església romana arcaica, amb devoció a Cat. (recordem la frase humorística «cantar els goigs de Sant Prim 'viure desnutrit'»; a l'antic Besalú comtal li consagraren una església: «in Kastro Bisuldu- ²⁵ ni --- ad cenobium Sti. Petri et Sti. Primi», doc. de 979 (Monsalv. I, 242.2f); encapçalada per PRIMUS hi ha tota una família antroponímica llatina (*Primillus*, *-minius*, *-marius*, Schulze, Skok, § 255). Llavors hi agermanaríem una mica *Beniproia*, admetent que ³⁰ conté el NP PROBUS o PROBIUS (en Schulze i en Skok, § 259, tot dos, i amb derivats en *-illus* i *-atius*). Podria venir, doncs, sigui d'un compost adjectival PROBIA (cf. el derivat *Probiac* en el Gard) o bé del genitiu *-PROBI*.

Junt amb aquests compostos amb NPP bé podem ³⁵ insistir en PINNA: acompanyats del NP com a nom del possessor; o bé postular que PRIMUS i PROBIUS haguessin restat com a NPP mossàrabs des del temps visigòtic i que els moros haguessin anomenat aquests llocs amb *Beni-* a l'indint a descendents dels tals per- ⁴⁰ natges.

Per acabar de decidir-nos esperem que surti documentació antiga que confirmi les variants. Ara com ara, i tot amb tot, la darrera proposta sembla la més fundada i menys objectable.

Benissa, V. *-Issa*, *Ben ~*

BENISSANET

Poble a la vora de l'Ebre, uns 5 k. avall de Móra i a uns 25 de Tortosa.

PRON. MOD.: *binisanét* 1920, a Gandesa (Casac.). En el poble mateix, 1923, i als altres de la Ribera, ⁵⁵ 1936, 1954 etc., he sentit generalment *benisanét* (o bé *bñis-*).

Entre altres a l'eminent escriptor, fill d'allí, A. Bladé i Desumvila, les obres del qual, a partir del volum *Benissanet* (Mèxic 1953), relatives a aquesta població i ⁶⁰

a tota la Ribera, són excel·lents i bàsiques per al coneixement material i espiritual del poble i la zona; així com per a la toponímia menor del terme.

DOC. ANT. 1153: «Benecinem, qui dividit terminum cum Mora» (*CoDoACA* IV, 209.14; B. H. Ge. B. Ar. II, 42; Morera *Tarr. Cri.* I, 430); 1289: *Benicanel* repetit diverses vegades (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* I, 233, 234); 1291 i 1293: *Benicanel* (id. id. I, 240, 234); 1329: *Benicene*, en doc. de Bna. (MiretS., *RHisp.* XLI, 52); c. 1340: *Benicané*, Capbreu d'Entença fº 21r (p. 222); 1359: *Benicene* (*CoDoACA* XII, 45). El nom del poble ja figura en un doc. de 1147 (B. H. Ge. B. Ar. II, 41) però en forma que no em consta exactament.

ETIM. Que en una o altra forma és arabisme, és cosa clara (E. T. C. I, 266.10). Concretament s'han exposat dues teories: a) 'fills de la tribu (bereber) *Zānātā*' segons C. E. Dubler (*Festschrift* Jud, 1943, pàgina 190). O b) que vingui d'un NP pròpiament àrab, que Asín (*Contr.*, p. 92) concreta com *Bāni Sānād* (amb acceptació d'*AlcM*), no documentat (per ells ni per mi).

Rebutjo la de Dubler, per diverses objeccions fonètiques: els *Zenetes* han donat certament altres NLL cat. i hispànics, però la *Z-*, sonora, hi ha donat, en català, una sonora, com en el nom dels *Aizeneta* o *Arzaneta* del Maestrat i d'Albaida; d'altra banda és amb terminació femenina. Ben cert ve d'un NP àrab, però difícilment el que admeten Asín i *AlcM*, que hauria donat *-it*, indiscutiblement, puix que només en contacte amb lletres «solars» (emfàtiques, *r*, *o* i anàlogues) la *i* àrbiga es pronuncia oberta, i per tant apta per tornar-se *e*, mentre que cap de les tres consonants *d*, *n*, *s*, no ho és, i per tant la *z* sonava aquí ben tancada.

Tanmateix crec que es tracta realment d'un NP; i d'aquesta arrel, ben viva i productiva en tots els temps i països on s'ha parlat àrab, amb el sentit general de 'aguantar, recolzar, prestar suport, pujar, revestir' (*RMa* «mons», «mimus», 120, 581); molt productiva també en NPP: Hess en cita cinc en les diverses tribus de l'Àràbia central. Concretament, es deu tractar de *Sanād* que Hess documenta (p. 30) entre els Al-Qasím, i que és també usual a Algèria: *Sanād*, amb variant *Sennād* (*GGAlg.*, 346b, 347a); hi ha encara *Sānād* molt citat per Huber, Hess etc.; *Sindī* etc.

En detall l'evolució fonètica fonètica partint de *Sanād* és irreprotxable: la *S-* ha restat sorda, *ā >* català *e*; en fi la *-d* final sonora, i per tant feble, vacià ⁵⁰ en la seva concreció catalana, com ho hem vist en les mencions antigues: adés tornant-se *-t*, adés caient del tot (*-né*, aa. 1340, 1359, 1429), adés reemplaçada per altres sonores: per *-l* *Benicanel* (1289, 1291, 1299),¹ o *-n* (car probablement s'havia de llegir *-en* i no *-em*, la sigla *-ē* del doc. de 1153). Salta a la vista, en canvi, que si hagués vingut de *Zānāta* la *-t* hauria restat ferma.

Així com hem vist que el nom de Benifallet venia d'un moro *Al-balād* que havia lliurat la població als cristians, també és probable que aquí es tracti del nom